

ПЕТР ШАБАХ

НЕДІЛЯ

З чеської переклав Микола ШАТИЛОВ

Гачки позав'язав іще вчора по обіді, коли його стара лупила очі на перуанський серіал. Частенько сиділа у кріслі перед телеком, поклавши на коліна програмку і схиливши голову на лівий бік. Такечки завше її схиляла, коли хотіла сказати: «Я тебе слухаю, але не гадай, що віритиму всякому твоєму слову». Він знав. Вивчив її, як свою кишеню.

Пальці в нього вже трохи трусилися, та гачки в'язав спритно й певно. Донедавна наділяв отих кількох друзяк, які ще топтали ряст, навіть блешнями. Блешнями усіляких обрисів, усіляких кольорів, великими й маленькими. На блешні був мистюк.

«З якої нагоди я до тебе заявлюся? – наївно питала запальна смаглявка жевжикуватого зальотника. – А на вечерю, – наполягав той. – У моєї мами найсмачніше в країні різото!».

– Бздури! – згомонила жінка, яка схиляла голову вліво. – Ніхто мені не доведе, що в отім Перу шпантолять різото.

– А може, щось ніби, – зашепеляв, бо саме тримав у зубах шматочок волосіні. – А що в нас того їдла ніхто не знає, то й назвали «різото».

– А чи не нашпантолити й собі? Та хоч і завтра, коли хлопці загостять...

– Правду сказавши, – захарамаркав, – тим ти їх не потішиш.

– Ну, гаразд! – притяла слово. – Нагадай ввечері, аби вийняла качку з льодовні.

– Завтра, може, й щучкою розживемося, – сказав уже без шепелявинки, бо якраз поклав до коробочки останнього гачка.

– Ох, ті твої риби... – зітхнула.

- Я тебе люблю, – примирливо пошептав їй на вухо.
- А я тебе, – відказала байдуже, припадаючи очима до телека.

• • •

Другого дня світом тихенько, аби не розбудити жінки, виліз з ліжка і потьопав на кухню. Увімкнув електричного чайника, у лазничці відсвіжив лице крижаною водою.

«Клац!» – почулося з кухні. «Бодай тебе! – забуркотів з-під рушника. – Ніколи за ним не встигаю. Меткіший за мене, стервиго».

– Мені годиться, – казала жінка, коли нарікав на нового чайника.

– А мені ні! – спаленів. – Маю свій темп, свої звички! Старий чайник їсти не просив. Було, поставлю на плиту, вмюся, справлю нужду... Упоравсь, а вода якраз булькає. Ранок як ранок! Мій то був час, і я ним розпоряджав. Тож за яким правом мене його позбавлено?

Злість його брала, шукав за тим закопченим чайником, та жінка аж так десь запро-торила...

Склеївши кислу міну, залив кипнем пакетик з чаєм, понаготовлював канапок із шинкою – поснідати і в дорогу.

• • •

Близько п'ятої постоював на станції. Роздивлявся навколо, та нічого вартого уваги не помічав. Аж одного дня знайшов тут годинника. Звісно ж, лишив його собі, та послужив той невеликий час. Нехай йому хрін! Не любив електронних, хоч за ними усі й ганяли. Який то годинник без стрілочок?! Те чи те число – лишень інформація, та й квит. Усе так само, як з тим чайником. Не бачивши циферблата з усіма числами, з побігушою секундною стрілкою, й гадки не мав, за що хапатися, як повестися із своїм часом.

Зійшов на другій зупинці. У вагоні ні з ким, окрім провідника, і словечка не перемовив.

– Моє вам поважаннячко, – блазнював своїм звичаєм чолов'яга в кітелі залізничника.

– Ні пуху, як мовиться, ні пера! Сьогодні, бачу, маєте на собі комбінезончика... Видать, вертатимете зі щучарою. Авжеж не як!

– Як Бог дасть, – мовив нерадо.

– А знаєте, – не вгавав провідник, – коли я рихтуюся на риби, а мені: «Ні пуху, ні пера», то я їм на те: «Ні хера!». Ги-ги-ги...

«Чи він, бовдуряка, не пам'ятає, що я ті його жартики чув уже без ліку?» – і вдавав, що шукає за чимось в рюкзачку.

А провідник, спинившись коло братви, що гуляла в мар'яж (картярська гра, умовою виграшу якої є наявність в одного гравця короля та дами однієї масті (прим. ред.) на задніх лавках, ще й досі гигакав: «Отож і кажу: як рихтуюся на риби...».

З вагона ступив у густий – хоч ножем його край – туман. Пішов стежкою уздовж колії. Пам'ятав за кожен камінь, за кожне коренище, але мусив-таки стишити ходу. Непрозирення мла! Тим і на берег вийшов пізніше, як завжди. Наперед розложив складаного ослінчика, відтак закурив. Зголодніло ковтав дим упереміш з вологою, що напливала з усіх боків. Сів, бо пішла йому чогось земля перекидом. Нічого страшного, та береженого (впадеш – вода ж холоднюща!) і Бог береже.

•••

Пару тих тарілок та пару скляниць споліснула в мийниці. Мивши начиння, дивним дивом заспокоювалася. Було, погиркавшись з чоловіком, зачинялася в кухні та із зайвою ревністю мила-чистила все, що наvertsалося на очі. Могла повибирати із судника й чистісінькі склянки та скляночки, тарілки й тарілочки, а за якийсь час – і без миття – усе повернути на свої місця. Аби за щось руки зачепити.

Не вчителювала вже довгенько. Перші пенсійні роки збігли непомітно. Одно кликали її на заміни: то якась колегиня у тяж зайшла, то якась подалася до великого міста, шукаючи за ліпшим... Остаточо покинула вчителювати, коли сама дійшла такого висновку. Спадала на силах. Уже й початкових клясів не хтіла.

Ставалося, той чи той напосідав на неї на вулиці зі словами: «Пані вчителько, ви мене пам'ятаєте? Я ж сидів на останній лаві, під вікном, а коло мене той... Ну, той – Бразда. Любили ми вас, пані вчителько!». Не мала й пам'ятати. На «камчатку» завжди заганяла лобасів. Аби іншим не заважали. Під час таких зустрічей поводилася однаково. Авжеж, мовляв, пам'ятаю, хороші ви були хлоп'яки, та, коли ж до правди, наука не дуже-то вам у голову лізла; і вони, здорові дядьки душилися зо сміху і приказували: «Не лізла, нехай йому халепа! Дивно, як ви нас не повбивали...». Вона на те – ні пари з уст. Не скажеш бо, що мала таки бажання вколошкати і тебе, і твого Бразду. Сотні таких Бразд півжиття тягли з неї кров. Убити вас мало, мої любесенькі!

Та кого б з того попустило? Її саму?

Увімкнула телевізора й сіла. Не в крісло, як по обіді, а при столі. Давня гра. Наче сама себе запевняла: та зовсім я не збираюся через цілісінький день байдикувати... вместилася на почепі стільця... подивлюся хвильку та вип'ю горнятко кави...

Сьорбала й глипала на події, що відбувалися в перуанській лікарні. Доктори – один в один красовиті, сестрички – усі гарні на вроду, пацієнти... й вони – симпатяги. Ніхто не кволиться, ніхто не кривиться та ще й те, що ніхто, мабуть, і не смердить. Усе виліскує-вибліскує, ніде ані порошиночки... Чистий тобі рай!

«А як ти, між іншим, учився, красунчику, – мурмотіла між ковтками. – З тими своїми піжонськими вусиками не запевняй мене, що ти лікар. А до кіна як дістався? Через ліжку! З усього видно. Тож учини мені ласку, не викобенюйся, не кажи «кардіогенний шок». Висловлюйся по-простацькому, як на околиці Ліми, де тебе мама на світ привела».

По малій годині допила каву й відпустила лікарю його вусики. Кортіло дізнатися, чим то скінчаться оті лікарняні шури-мури.

Раптом згадала за качку. «Зготую її з червоною капустою», – сказала вголос. Уголос, коли залишалася сама, мовила часто. Не вважала се за якесь збочення. Говорять же люди із своїми песиками на прогулянці.

•••

Увечері об'являться хлопці. Шука б не зашкодила... Мартін за рибою аж умирає, а Їрка вже не так. Той і на Різдво коропом нехтує, має за краще січеникам з картопляним салатом... Балакав сам із собою, продирючись хащами кропиви, якою забур'янів берег. ...Мартін і змалку полюбляв ходити на риби, а Їржик на рибах нудився аж-аж-аж. Так би й урізав його вудлицем. Ні, не зашкодила б шука... Та хоч і тим, що останнім часом носив саму мільг'у. Воно й чується не до порівняння краще,

коли можеш спитати: «А що, жінко, шкварчить уже сковорідка?». Чи пам'ятають хлопці, як брав їх на риби? Пам'ять, вона зрадлива... Ох, Боже, знов я за своє... Як той, що повіз свого малюка на море і чекає, що він йому знай спасибітима.

Мав би хутчій підтягати волосінь, але не випадало. Корчів на дні було до напасти, то він побоювався зачепи.

«Приплинь, приплинь, моя рибонько, – благов тихенько. – Я знаю, ти недалечко...».

***

Він ніколи не вмів обіходитися з малими, подумала, натираючи качку сіллю. Не скажеш, що не любив. Любив, може, і через край. А от дати раду... Запало в тьму, як бавився з Їркою, а її аж тіпало, заводала: «Схаменися! Ти ж його, як мисливського пса, муштруєш!». Мала рацію. Як вовтузиться, було, з дітьми, одно чути «кусь татка, кусь!». Руки їм підставляв, щоб вони, значить, зубами його... Та так їх роздрочить, що й спину їм нема. Вони кидаються, а він сміючись відбивається, до себе не підпускає. А коли вже хлопці знемагають, повалить обох та й ну лоскотати. Аж повсцикаються... Словом, його вишкіл мали.

Якось наставилася дати Мартінові ляща, а він візьми та й ухопи за руку. Так з піднесеною правицю і залякла. «Та як ти смієш? – питаю, а він: «Я боронюся!». Мені й очі вилізли. «Боронишся? То ти мусиш боронитися, коли тебе мати карає?!». Заголосила та біжком по чоловіка... А чоловік з-під газетки й каже: «А чи ж ні? Боронився...». Бодай би поспівчував, що маємо вдома якогось відродка: з усього насміхає, сваволить, а тепер – полюбуйтеся на нього – ще й борониться. Давно те було...

***

Поклав собі увійти по пояс і ступити скількісь кроків устрінь води. Скількісь! Не більше, бо далі глибка. Набереш в гумований комбінезон – важитимеш мало не тонну. Упевнився, що стоїть лівою ногою на кам'янистому дні, розмахнувся... Блешня лягла якраз там, де мала ходити його шука.

...Вона схопила аж так рвучко й зненацька, що він заточився і шубовснув з головою у крижану воду. Потопав, та вудлища з рук не випустив. Воно його, зрештою, і врятувало: зіперся, виборсався. От і важив мало не тонну, от і стояв – ні зігнути, ні розігнути. Відчував лишень, як прошиває його холодом до кісток та як скидається на кінчику волосіні рибина.

***

Полила качку витопленим з неї салом, пустила воду у лазничці: заманулося полежати у ванні з піночкою. Час мала, а тож підсунула крісло ближче до телевізора (подивлюся хвилинку), під ноги взяла стільчика – не так набрякатимуть.

***

Нараз не відав, з чим має воювати: із шукою чи з водою? Переміг таки мисливець. Стояв над плесом і тремтливими руками підтягав сантиметр по сантиметру рибу, яка несамовито опиралася. «А йди, а йди-но сюди, хорошулечко», – цідив крізь зуби, – і поволі накручував корбою барабанчика.

***

Не могла збагнути, як воно таке сталося. Мало коли засинала перед телевізором, а на великий час – та ніколи! Підхопилася з крісла і правцем її поставило. Куди перше – в кухню, з якої жбухав чад, чи величезною калюжею до лазнички? Не здавала собі справи, чому – мати, через те, що вогню боялася дужче – насамперед розчинила нароспаш кухонне вікно і вимкнула духовку. Хлюпаючи та сковзаючись заспішила до лазнички, перекрыла воду. Аж тоді заплакала. Кілька сльозинок не могло вже завдати більшої шкоди.

«Якби ж то не сама та сама...».

Качка скидалася на страховище. Не так обгоріла, як зменшилася. Начисто зібгалася. Мов стисли її у велетенській долоні. Отакими уявляла поморщені голови безщасників, читавши за тих, що полювали на черепа. Штриконула виделкою, виделка мало що не задзвеніла. Легко, одноруч, вийняла качку із жаровні та й загатила нею по дубовій дощечці, що лежала на кухонному столі. Як камінюкою... Кинулася сюди-туди по шухлядах і розшукала здорового сікача. «Я тобі покажу, поганко!» – гукнула й лютим ударом переполовинила качку. Потім безвладно впала у крісло. Кубометри води, які повизбирувала шматом, далися взнаки.

***

Узяв до тям, що бою того не виграс, але і в думці не мав здаватися. Принаймні ниньки, коли поволі-поволеньки наближав рибину до себе. Усвідомлював, що на берег не витягне, що швидше чи пізніше все'дно пустить з рук, та мав надію, що бодай погляне на неї.

«Коли ти така розумаха, то попоходиш пообіч мене, а там і вилізеши назовні, – мугикав і пильно стежив за волосінню. – Та ти не така вже й розумна, якщо дозволила себе вловити старому луб'ю», – доточив подумки і докладав зусиль, щоб посунутися до берега. Здалося, що посунувся, і се підняло його на дусі. Узявся за корбу, крутонув барабанчика. Кінчика спінінга не бачив, той пішов під воду, але волосінь раз у раз провисала, опір слабнув. Похопив, що риба знесиліла. Так само, як він.

Аж ось він її угледів. Шуганула вгору, гадючилася, як вугор, і враз охляла, смиренно виставивши з води широке рило. Мляво вигравала тілом і що-якийсь-час скидалася. Ще й досі тримав її на нап'ятій волосіні. Задивився. Запевне була найбільша з усіх тих, що колись уполовав, та він тим не тішився. Бій скінчився, й треба було подбати за щуку. Вільною рукою заліз у пащу й відітхнув: гачок сидів як має бути – у самісінькій куточку. Підрізай – і вона твоя! Знагла зашпортався – заточився й пустив вудлище. Щука залякла, а за мить зникла в глибині. За нею і весь спінінг. Тепер тільки й клопоту мав – відістатися на берег. А як відіставсь, сонце підбилося вже височенько. Скинув комбінезон, покидав одєжину – хай протряхне, аж поплентає на станцію. Сидів допівголий, видивлявся на плесо.

***

«Отто ви мені, миленькі, пополасуете, – сичала, коли повелося їй сікачем розрубати звуглену качку на чотири кусні. – Отто я полюбуюся, як ви ласуватимете...».

Коли се задеренчав телефон.

•••

«Провідник, той на глузи візьме... А якщо котрийсь знайомий перестріне... Як пояснюватиму, що вертаю з риб, а вудлища катма?». Заболіло його, що побоюється не так жінчиних докорів, як насмішок провідника, який всоте торочитиме своє «ні пера – ні хера». Та ніхто й нічого в нього не випитував. Звітуватиме у хаті. Докине перцю у свою притичину, стара, дивись, перечулиться та пожаліє. Може, скаже: «Грець з ним, з вудлицем! Найголовніше, сам живий-здоровий!». Діти напевне пожаліють. Ага-а, вони, власне, сьогодні загостять. Набавив ходи.

•••

– Задзвонили. Не приїдуть! – привітала його відчужено.

– Як то так? Обіцяли ж бо, – вимовив спантеличено, і серце йому підказало, що ще не все. – Як то так? – і випручувався з вологих холош.

– Звідки б мені знати?! – визвірилася. – Не діти, а гадова свинота. Ось воно твоє... тво-о-оє вихованнячко!

Накочувалася на нього несосвітенна втома.

– Піду лягти, добраніч, – обернувся й рушив.

Ні з того ні з сього сіпонула його за рукав:

– А вечеряти?

– Не хочу, – відказав і... запримітив сікача, якого вона весь час ховала за плечима.

Підносила його вище, вище, вище... Не йняв віри, що вдарить.

•••

Уночі проти понеділка зачинилася в кухні та із зайвою ревністю мила-чистила все, що повернулося на очі. Се її дивним дивом заспокоювало.

